

Grundlagsutskottet

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2016

INLEDNING

Remiss

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2016 (B 13/2017 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- tf biträdande justitiekansler Kimmo Hakonen, justitiekanslersämbetet
- tf kanslichef Petri Martikainen, justitiekanslersämbetet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I den allmänna översikten presenteras justitiekanslerns uppgifter och befogenheter. Dessutom presenteras verksamheten vid justitiekanslersämbetet i allmänna ordalag utifrån statistiska uppgifter. Vidare redogörs det för justitiekanslerns övervakning av lagligheten i presidentens och statsrådets ämbetsåtgärder, tillsynen över de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, laglighetskontrollen av myndigheter och andra som sköter offentliga uppgifter för varje förvaltningsområde och övervakningen av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd. I det sista kapitlet ingår statistik över justitiekanslersämbetets åtgärder och arbetssituation.

Berättelsen innehåller som vanligt inledande ord av justitiekanslern och biträdande justitiekanslern. I sitt inlägg behandlar justitiekansler Jonkka justitiekanslerns roll i förhandskontrollen av lagars grundlagsenlighet. Biträdande justitiekansler Hiekkataipale belyser i sitt inlägg behandlingen av klagomål vid justitiekanslersämbetet.

Principerna för god lagberedning

I sitt inlägg behandlar justitiekansler Jonkka ingående temat lagberedning och kvaliteten på den. Principerna för god lagberedning har förhållandevis ofta varit ett tema i grundlagsutskottets prax-

Betänkande GrUB 1/2017 rd

is (se t.ex. betänkandena om justitiekanslerns berättelse för 2014 respektive 2015 GrUB 8/2015 rd och GrUB 3/2016 rd samt GrUU 19/2016 rd).

Utskottet understryker fortfarande att det är de berörda ministerierna som intar en nyckelposition när det gäller att beakta konstitutionella synpunkter i lagberedningsprocessen. Det kan vara svårt att senare rätta till fel och brister som kommer in i den fasen. Ministerierna måste se till att de har tillräckligt med kvalificerad personal som också är uppmärksam på och insatt i grundlagsfrågor (GrUB 3/2016 rd, se även GrUU 19/2016 rd).

Justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman – arbetsfördelning och samarbete

Justitiekanslern behandlar i sitt inlägg också frågor kring justitiekanslerns roll och justitiekanslersämbetets ställning. Grundlagsutskottet behandlade arbetsfördelningen och samarbetet mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman i sina betänkanden om justitiekanslerns och justitieombudsmannens berättelse för 2014 respektive 2015 (GrUB 2/2016 rd, GrUB 3/2016 rd, GrUB 8/2015 rd, GrUB 7/2015 rd). Utskottet hänvisar här till de synpunkter om samarbetet och arbetsfördelningen mellan aktörer som deltar i arbetet med att övervaka och stödja de grundläggande och mänskliga rättigheterna som ingår i utlåtandet om statsrådets redogörelse om de mänskliga rättigheterna (GrUU 52/2014 rd). Utskottet upprepar med enfass sina ståndpunkter i utlåtandet och ser det som viktigt att arbetsfördelningen och möjligheterna till större samarbete mellan riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet utreds.

Övervakningen av rättegångsbiträden med tillstånd

Övervakning av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd är det tredje fokusområdet i justitiekanslerns arbete, vid sidan av övervakningen av lagligheten i republikens presidents och statsrådets ämbetsåtgärder och laglighetskontrollen av myndigheter och andra som sköter offentliga uppgifter.

Under året lade justitiekanslern fram ett förslag för justitieministeriet om en ändring av lagen om rättegångsbiträden med tillstånd, bland annat vad gäller behörigheten hos den som ansöker om tillstånd och justitiekanslerns besvärsmått (OKV/3/50/2016). Enligt uppgifter till utskottet har justitiekanslersämbetet senare kompletterat förslaget.

Frågan om tillgång till rättslig hjälp är av betydelse med avseende på grundlagens 21 § 2 mom. som föreskriver att garantierna för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag (RP 309/1993 rd, s. 78, GrUU 58/2002 rd, s. 2). I sin praxis brukar grundlagsutskottet också lyfta fram kvaliteten på rättshjälpen (GrUU 24/2016 rd, s. 6). I det hänseendet är justitiekanslerns synpunkter på övervakningen av rättegångsbiträden med tillstånd betydelsefulla.

Handläggningen av klagomål

Under året inleddes 1 987 klagomål vid justitiekanslersämbetet. Klagomålen var något fler jämfört med året innan men färre än 2014 och 2013.

Betänkande GrUB 1/2017 rd

Under året avgjordes 1 963 klagomål. Utskottet noterar med tillfredsställelse att justitiekanslers-
ämbetet fortsatt med att arbeta av oavgjorda klagomål och förkorta handläggningstiderna och att
man har lyckats få ner antalet ärenden som varit aktuella länge.

Grundlagsutskottet går inte närmare in på enskilda avgöranden och ställningstaganden.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 13/2017 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 5.10.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Anna-Maja Henriksson sv
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Leena Meri saf
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Ville Niinistö gröna
medlem Wille Rydman saml
medlem Ville Skinnari sd
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsrad Liisa Vanhala.